

Блок 2. Україна в процесі боротьби за збереження національної ідеї

Урок 15. Революція 1905-1907 років в Україні: причини, перебіг і наслідки

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

Революція 1905-1907 рр. стала наслідком соціальної напруги, поразок у війні та політичного безправ'я. В Україні вона проявилася страйками, селянськими виступами, рухом у війську і коротким послабленням заборон для українського життя.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
причини революції; страйки і селянські виступи; події в армії та флоті; Маніфест 17 жовтня.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
9 січня 1905	Кривава неділя у Петербурзі.
червень 1905	повстання на панцернику «Потьомкін».
17 жовтня 1905	Маніфест Миколи II.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Причини революції	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Страйки і селянські виступи	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Події в армії та флоті	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Маніфест 17 жовтня	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Наслідки для українського руху	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Революція 1905-1907 років в Україні: причини, перебіг і наслідки» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібне на уроці
Революція	допомагає точно пояснити явище: різка зміна політичного і соціального ладу або масова боротьба за такі зміни.
Страйк	допомагає точно пояснити явище: організоване припинення роботи з вимогами до влади чи роботодавців.
Маніфест	допомагає точно пояснити явище: офіційне звернення монарха або влади.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: революція 1905-1907 років в Україні: причини, перебіг і наслідки.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і

самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Причини революції	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Страйки і селянські виступи	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Події в армії та флоті	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Маніфест 17 жовтня	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
Причини революції	Поразки у війні, соціальна нерівність, аграрне питання і політичне безправ'я підірвали самодержавство.
Робітничі страйки	Промислові центри України стали активними осередками протесту.
Селянський рух	Селяни вимагали землі, зменшення платежів і ліквідації поміщицького землеволодіння.
Військові виступи	Повстання на «Потьомкіні» показало кризу дисципліни в армії та флоті.
Наслідки	З'явилася Дума, послабилася цензура, але самодержавство зберегло головну владу.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Причини революції	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Страйки і селянські виступи	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Події в армії та флоті	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Маніфест 17 жовтня	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Наслідки для українського руху	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Микола II	цар, змушений видати Маніфест 17 жовтня.
Робітники	організовували страйки у містах і промислових районах.

Хто / що	Роль у темі
Селяни	масово виступали через земельне питання.
Матроси «Потьомкіна»	символ військового протесту.
Політичні партії	використали революцію для легалізації діяльності.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Революція	різка зміна політичного і соціального ладу або масова боротьба за такі зміни.
Страйк	організоване припинення роботи з вимогами до влади чи роботодавців.
Маніфест	офіційне звернення монарха або влади.
Дума	представницький орган у Російській імперії після 1905 р.

Поняття	Як використати у відповіді
Революція	Скажіть: «Революція - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Страйк	Скажіть: «Страйк - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Маніфест	Скажіть: «Маніфест - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Поняття	Як використати у відповіді
Дума	Скажіть: «Дума - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
9 січня 1905	Кривава неділя у Петербурзі.
червень 1905	повстання на панцернику «Потьомкін».
17 жовтня 1905	Маніфест Миколи II.
1906	початок роботи I Державної думи.
1907	поразка революції та посилення реакції.

Хронологічна стрічка

9 січня 1905 → червень 1905 → 17 жовтня 1905 → 1906 → 1907

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
Причини революції	ключові дії та суперечності	історичний результат
Робітничі страйки	ключові дії та суперечності	історичний результат
Селянський рух	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. Революція 1905-1907 рр.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Революція 1905-1907 років в Україні: причини, перебіг і наслідки» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.

Рівень	Завдання
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.